

Інформування виборців передбачає застосування різних методів та способів правового регулювання, зумовлених відмінностями правового статусу суб'єктів інформаційної, адміністративно-управлінської, договірної діяльності, що ведеться у цьому процесі.

Список використаної літератури:

1. Костецька Т.А. Інформаційне забезпечення як невід'ємна складова виборчого процесу: теоретико-правові аспекти. Часопис Київського університету права. 2015. № 3. С. 82-86.
2. Вакарюк Л. Основні підходи до розуміння поняття «правовий режим». Підприємництво, господарство і право. 2016. № 16. С. 196-201.
3. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: станом на 07 лют. 2019 р. // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 18.12.2018).
4. Афанасьєва М. В. Конституційно-правове забезпечення виборчих технологій в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / М. В.Афанасьєва; кер. роботи М. П. Орзіх; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». – Одеса, 2004. – 20 с.
5. Про вибори Президента України: Закон від 05.03.1999 р. № 474-XIV: станом на 23 груд. 2015 р. // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-14/print> (дата звернення: 18.12.2018).
6. Про вибори народних депутатів України: Закон від 17.11.2011 р. № 40614-VI: станом на 03 липн. 2018 р. // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17/print> (дата звернення: 18.12.2018).

Ключові слова: правове регулювання, інформаційне забезпечення виборів, виборчий процес, виборче право, інформація.

Ключевые слова: правовое регулирование, информационное обеспечение выборов, избирательный процесс, избирательное право, информация.

Key words: legal regulation, information provision of elections, electoral process, election law, information.

ГЛИНЯНИЙ ІВАН ВОЛОДИМИРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри конституційного права

ВИБОРЧІ ЦЕНЗИ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО ВИБОРЧОГО ПРАВА

Конституційним способом формування і перевірки існуючого рівня довіри між суспільством і державою в особі її органів є виборча система. Згідно з ч. 2 ст. 5 Конституції України носієм суверенітету і єдиним

джерелом влади в Україні є народ, що є головним принципом демократичної держави та одним з основоположних принципів конституційного ладу. Відповідно до правової позиції Конституційного Суду України положенням «носієм суверенітету... є народ» закріплюється принцип народного суверенітету, згідно з яким влада Українського народу є первинною, єдиною і невідчужуваною, тобто органи державної влади та органи місцевого самоврядування здійснюють владу в Україні, що походить від народу [1].

Однак, сучасна Українська держава переживає сукупність соціально-політичних проблем, які пов'язані з реалізацією українським суспільством свого виборчого права, у зв'язку з чим постає питання вдосконалення виборчого законодавства в цілому. До виборчих прав Марцеляк О. В. відносить:

- обирати (активне виборче право);
- бути обраним (пасивне виборче право);
- брати участь у висуненні кандидатів;
- брати участь у передвиборній агітації;
- брати участь у спостереженні за проведенням виборів, роботою виборчих комісій;
- брати участь в інших виборчих діях [2, с. 89].

Отже, категорія «виборчі права» є комплексною, та включає в себе різні права, а не тільки активне та пасивне, але не заперечуючи їх природнього характеру та належності усім людям з народження, слід відмітити, що їхня реалізація пов'язана з наявністю або відсутністю «виборчих цензів».

За твердженням О. В. Марцеляк та С. М. Марцеляк «Виборчі цензи – це передбачені конституцією чи виборчим законодавством вимоги (умови) щодо осіб для отримання чи здійснення ними виборчого права, які зумовлені потребами суспільства чи є об'єктивними за природою (вік, дієздатність), що чітко визначають електорат країни й окреслюють коло претендентів на мандат представницького органу, гарантуючи цим заборону привілеїв чи дискримінаційних перепон для окремих індивідів або груп індивідів» [3, с. 80].

Однак, виборчі цензи на сучасному етапі розвитку є простором для наукового та суспільного обговорення соціально-політичних проблем, які виникають насамперед перед вибором того чи іншого кандидата на ті чи інші представницькі посади.

Одним з найважливішим елементом реалізації пасивного виборчого права є виборчі цензи, які ґрунтують ті самі умови та критерії, за якими громадянин України може чи не може бути обраний на представницькі посади, визначені чинним законодавством України. Але, чи відповідають такі виборчі цензи викликам сучасного українського суспільства, щодо регулювання пасивного виборчого права? Чи достатньо тих самих критеріїв, умов, чи обмежень для надання об'єктивного вибору різним соціальним групам суспільства, з цілю обрати свого представника, який на професійному рівні зміг би представляти інтереси своїх виборців?

Чи можуть майбутні кандидати з різних соціальних груп населення відповідати сучасним пасивним виборчим цензам?

Як приклад, відповідно до чинного закону України «Про вибори президента України» від 1999 року, встановлюються певні виборчі цензи щодо реалізації кандидатами пасивного виборчого права. Частиною першою статтею 9 вищезазначеного закону встановлено, що «Президентом України може бути обраний громадянин України, який на день виборів досяг тридцяти п'яти років, має право голосу, володіє державною мовою і проживає в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років.» [4, ст. 9].

Вищезазначеною статтею можливо визначити наступні виборчі цензи, які обмежують пасивне виборче право: ценз громадянства, віковий ценз, ценз осілості, мовний ценз, ценз дієздатності.

Однак слід зауважити, що це не всі обмеження пасивного виборчого права, які встановлені Законом України «Про вибори президента України». Так, вищезазначеним ж законом, частиною першою статтею 49 встановлено, що «Грошова застава вноситься партією, яка висунула кандидата на пост Президента України, або кандидатом на пост Президента України у безготівковому порядку на спеціальний рахунок Центральної виборчої комісії (після початку виборчого процесу та до подання документів Центральної виборчої комісії для реєстрації) у розмірі два мільйони п'ятсот тисяч гривень.» [4, ст. 49].

Тобто, до всіх встановлених вище обмежень, приєднується також й майновий ценз, який встановлює умову щодо матеріального стану кандидата в президенти України. Аналізуючи спроможність різних соціальних верств населення щодо їх реалізації свого пасивного виборчого права, а насамперед відповідності їх матеріального стану до майнового цензу можливо прослідити у Законі України «Про державний бюджет України на 2019 рік», який був прийнятий у 2018 році. Так частиною першою, статтею 8 вищезазначеного закону встановлена мінімальна заробітна плата у місячному розмірі з 1 січня 4173 (чотири тисячі сто сімдесят три гривні), що погодинно дорівнює 25,13 (двадцяти п'яти гривням, 13 копійкам) [5, ст. 8].

Зазначене вище суто знижує коло осіб, які змогли б за своїми професійними, освітніми, моральними якостями займати посаду президента України, але не були пов'язані з підприємницькою чи активною суспільно-соціалогічною діяльністю. Це може породити за собою ланку соціальних проблем, які потім найдуть своє відображення й в політичному просторі демократичної правової держави.

Практика Конституційного суду України з цього питання є також неоднозначною та залишає після себе ланку важливих та гострих питань щодо регулювання грошової застави в законі України «Про вибори президента України». Так рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданнями Президента України та 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень законів України «Про вибори Президента України», «Про Державний реєстр виборців», «Про внесення

змін до деяких законодавчих актів України щодо виборів Президента України» та Кодексу адміністративного судочинства України за номером справи № 1-50/2009 від 19 жовтня 2009 року у частині 4 зазначеного рішення розглянули конституційність такої грошової застави, та прийшли до наступного висновку: «Дослідивши оспорюванні положення статті 49 Закону № 474 (474-14), Конституційний Суд України вважає, що встановлення розміру грошової застави, визначення підстав для її повернення належить до сфери законодавчого врегулювання і здійснюється на розсуд законодавця, тому ці питання не підлягають конституційному контролю і є невідомі Конституційному Суду України. На підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» (422/96-ВР) конституційне провадження у справі в цих частинах підлягає припиненню.» [6].

На виборах президента України 2019 року у другому турі виборчого процесу за офіційними даними центральної виборчої комісії явка становила 61,37% (без врахування закордонного виборчого округу – 62,09%), що говорить про приблизно 40 відсотків населення, яке не скористалося своїм активним виборчим правом під час, коли сучасна Українська держава переживає час не легких політичних, економічних, правових, військових й т.д. змін у зв'язку з євроінтеграцією та активною політичною позицією територіальної незалежності на мировій арені та потребує формування професійних кадрів на важливих представницьких посадах нашої держави, що буде визначальним для будівництва майбутнього [7].

Соціально політичні проблеми, які виникають при формуванні демократичного незалежного суспільства під час виборчого процесу є дуже важливим питанням у сучасному світі та потребує жорсткого регулювання з боку законотворця, як один з вирішальних інструментів рішення вищезазначеної проблеми.

Список використаної літератури:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 103 Конституції України в контексті положень її статей 5, 156 (справа про здійснення влади народом) від 05.10.2005 р. № 6-рп/2005, справа № 1-5/2005 // Офіц. вісн. України. – 2005. – № 41. – Ст. 2605.
2. Матейкович М. С. Избирательное право и избирательный процесс: учеб. пособие / М. С. Матейкович. – М. : Норма : Инфра-М, 2010. – 386 с.
3. Марцеляк О. В. Правова природа й види цензів у виборчому праві / О. В. Марцеляк, С. М. Марцеляк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2015. Вип. 33(1). С. 79-93.
4. Закон України «Про вибори Президента України» від 1999 року, офіційний веб-портал Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-14#n59>.

5. Закон України «Про державний бюджет України на 2019 рік» від 2018 року, офіційний веб-портал Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19>.
6. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданнями Президента України та 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень законів України «Про вибори Президента України», «Про Державний реєстр виборців», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виборів Президента України» та Кодексу адміністративного судочинства України за номером справи № 1-50/2009 від 19 жовтня 2009 року, офіційний веб-портал Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v026p710-09>
7. Офіційний веб-сервер Центральної виборчої комісії https://www.cvk.gov.ua/vp_2019/.

Ключові слова: вибори, виборчі цензи, пасивне виборче право, соціально-політичні проблеми, сучасна правова держава.

Ключевые слова: выборы, избирательные цензы, пассивное избирательное право, социально-политические проблемы, современное правовое государство.

Key words: elections, electoral qualifications, passive suffrage, socio-political problems, modern state of law.